

Европа: общност на ценности

За всеки жител и гражданин на Европейския съюз (ЕС) е важно да знае ценностите, върху които се гради ЕС днес. Тази информираност дава възможност на всеки един от нас, който живее в ЕС, да се възползва от правата, които му предоставя европейското разширяване и да избере коя Европа иска да подкрепи.

Европейският Съюз, на който и Гърция е член от 1981 година, не винаги е имал днешния си облик. Съюзът се е изграждал постепенно през последните 50 години чрез петте разширявания, които са обогатили идентичността му и са изградили сегашното му лице. Паралелно редица договори изясняват кои ценности характеризират Европейския съюз и кои човешки права се намират в основата на дейностите му.

В тази брошура представяме на кратко общите ценности на Съюза и ролята им във формирането на европейските политики и дейности. Надяваме се, че ще послужи като важен източник на информация, но и като основа за по-нататъшен диалог във връзка с бъдещето на разширена Европа на 25-те, а скоро и на 27-те, 28-те и повече държави-членки.

Картата на ЕС на 25-те през 2006

Източник: *Европа в развитие*

1957	Европейската икономическа общност (ЕИО) се състои от Белгия, Германия, Италия, Люксембург, Франция и Холандия.
1973	Присъединяват се Дания, Ирландия и Великобритания.
1979	Провеждат се първите избори за Европейски парламент.
1981	Присъединява се Гърция.
1985	Единният европейски акт има за цел създаването на общ пазар.
1986	С присъединяването на Испания и Португалия, ЕИО има вече 12 държави-членки.
1990	Обединението на Германия.
1992	Договорът от Маастрихт преименува Европейската общност на Европейски съюз и се определят критериите за създаването на Икономическия и валутен съюз, а след това и на еврото (единната парична единица).
1995	Европейският съюз се разширява и вече включва Австрия, Финландия и Швеция.
1999	Еврото се пуска в обръщение.
2004	С присъединяването на 10 нови държави-членки се осъществява най-голямото разширяване на ЕС до сега. Днес ЕС на 25-те включва и Естония, Кипър, Латвия, Литва, Малта, Полша, Словакия, Словения, Унгария и Чехия.

Ценностите на Европейския съюз

Европейският съюз не се ограничава с поддържането на общ пазар с обща политика на външния пазар и обща валута. Основна цел на процеса на европейското обединяване е осигуряването на справедливо и сигурно общество, което ще подкрепя мира и стабилността не само в Европа, но и по целия свят.

Държавите-членки са обявили, че Европейският съюз е семейство на демократични държави с общо културно и историческо минало и се базира на световни ценности:

*Свобода
Защита на човешките права
Равноправие
Правова държава
Демокрация
Сигурност
Правосъдие*

(Договор на Европейския съюз, Маастрихт, 1992).

От 1992 държавите-членки на ЕС са се обвързали да работят заедно за мира и благоденствието на народите си и да насърчават демокрацията и европейските ценности в международните си отношения и в общата външна политика на ЕС. Поддържат и неразривните и взаимосвързани общи ценности на ЕС, които са необходими за международната и регионалната стабилност, сигурност и благоденствие.

Европейският съюз се опитва да прилага тези ценности чрез дейността си както на територията на 25-те си държави-членки, така и в държавите кандидатки за членство, а също така и в държавите, които имат желание да се присъединят в бъдеще, например държавите от Западните Балкани.

Дейността на ЕС не се ограничава само в Европа, но се простира и върху останалия свят чрез сътрудничество за развитие, икономическа и техническа помощ, програми за подкрепа, търговия и политически диалог както на двустранно ниво, така и в рамките на международни и регионални организации (като ООН, НАТО, МОТ и т.н.).

Но най-вече ЕС заявява, че процесът на европейската интеграция предлага предимства и създава благоприятна среда за прилагане в колкото се може по-голяма степен на ценностите на свободата, човешкото достойнство и благоденствието за гражданите и жителите на държавите-членки. Постигането на тези цели се осъществява чрез:

- Гарантиране на правата и свободите чрез един общ текст (Хартата на основните права).
- Въвеждането на европейското гражданство и на правата, които произтичат от него.
- Създаването на единно пространство на свобода, сигурност и правосъдие, от което могат изцяло да се ползват всички, които живеят в която и да е държава от Съюза.

Европейското гражданство

Гражданството на Съюза има за предпоставка гражданството в една от държавите-членки. По този начин всяко лице, което е гражданин на държава-членка се смята за гражданин и на Съюза. Установяването на понятието гражданство на Съюза не замества националното гражданство, просто се прибавя към него и го допълва.

Гражданството на Съюза предвижда четири специални права:

- **свободното движение и пребиваване на територията на Съюза.**

Премахването на вътрешните граници улеснява свободното движение из цяла Европа на граждани спазващи закона. Шенгенското споразумение въвежда мерки за защита на границите и подпомага сътрудничеството между националните полицейски служби и съдебните органи, така че престъпници и терористи да не злоупотребяват със свободата на движение.

Шенгенското пространство се състои от 15 държави-членки: Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Дания, Исландия, Испания, Италия, Люксембург, Норвегия, Португалия, Финландия, Франция, Холандия и Швеция.

Великобритания и Ирландия не прилагат актовете на споразумението без това да влияе на правото на гражданите на ЕС да влизат и да живеят в тези държави.

През 2008 се очаква Швейцария да се присъедини към споразумението, а постепенно и новите държави-членки на ЕС.

- **активно и пасивно изборително право** в местните избори, както и в изборите за Европейски парламент **на територията на приемащата държава.**
- в случай, че европейски гражданин се намира в държава, която не е член на ЕС и на нейна територия няма дипломатическо представителство, той има право на **дипломатическата и консулска защита от съответните органи на друга държава-членка на ЕС.**
- правото на петиция и сезиране на **Европейския омбудсман.**

Европейският омбудсман разследва жалби срещу европейски органи и институции в случаи на прекалено забавяне, отказ на информация, дискриминация и злоупотреба с власт. Жалби могат да отправят европейски граждани, но също така и лица, които пребивават на териториите на държавите-членки на Съюза, както и предприятия или организации, чието седалище е в ЕС.

Гражданите на Съюза

Всички основни ценности на Съюза в един текст

Европейските ценности са изложени в Хартата на основните права на Европейския съюз, която бе подписана от лидерите на държавите и правителствата от ЕС през 2000. Чрез Хартата се събират в един текст всички права на европейските граждани, които до тогава бяха разпръснати в различни законодателни актове.

Преамбюлът на Хартата на основните права гласи:

«Народите на Европа, създавайки все по-тесен съюз помежду си, решиха да споделят едно мирно бъдеще, основано на общи ценности.

Със съзнанието за своето духовно и нравствено наследство, Съюзът се позовава на неделимите и универсални ценности на човешкото достойнство, свободата, равенството и солидарността; той почива върху принципа на демокрацията и принципа на правовата държава. Той поставя личността в центъра на своята дейност, като учредява гражданство на Съюза и като създава пространство на свобода, сигурност и правосъдие.»

Хартата се основава на правата и свободите включени в Европейската конвенция за правата на човека на Съвета на Европа (1950), която обвързва 46 европейски държави. Отразявайки еволюцията в националните законодателства, Хартата използва по-съвременен език и по-съвременен подход към много права и свободи.

Източник: www.europarl.eu.int

Гражданите на ЕС

През последните 50 години, Европейският съюз е създадал за гражданите си основните предпоставки за едно общо пространство на благоденствие и мир, позволяващо им да се ползват до голяма степен от благата на свободата, правосъдието и сигурността. Само че тези блага не са изключително право само на гражданите на Съюза.

Европейският съюз е «магнит» за много мъже и жени от трети страни. Търсейки работа или просто в търсене на по-добър шанс от този, който им дава тяхната страна, те стигат до границите на държавите-членки.

Днес съществуват повече от 175 милиона имигранти по света. Почти 56 милиона живеят в Европа.

Един от принципите на ЕС е борбата с дискриминацията, расизма и ксенофобията под всякакъв вид. ЕС се опитва да предотврати тези явления чрез законодателни, икономически и социални мерки, които имат за цел предотвратяването на социалното изолиране и отчуждаването на чуждестранното население, което живее в държавите-членки. С тази цел и в рамките на общата политика за имиграцията, Европейският Съвет в Тампере (1999) положи основите на обща законодателна рамка. Тази рамка цели да осигури равно и справедливо отношение спрямо чужденците, които пребивават законно на територията на държавите-членки, предоставяйки им права колкото е възможно по-близки до тези на европейските граждани. Успехът на социалната сплотеност в цяла Европа предполага социалното, политическо и икономическо интегриране на чужденци законно пребиваващи на територията на държавите-членки.

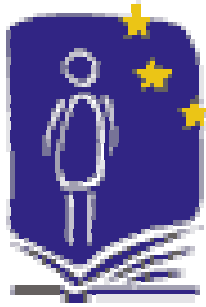
Правата на живеещите в ЕС, включват правото на пребиваване, правото на образование, на работа с трудов договор и на свободна практика, правото на свободно движение за кратък престой в рамките на ЕС и правото на еднакво третиране. Също така, общата законодателна рамка предвижда:

- тези, които търсят убежище, да се ползват от справедливо отношение,
- легалните имигранти да се интегрират в европейските общества и да се ползват от правото на правосъдие и безопасност,
- когато пребиваването на имигрантите е дългосрочно, да съществува възможността за предоставяне на гражданство на държавата-членка, а от там и на европейско гражданство,
- да се вземат необходимите мерки за ефективна защита на външните граници и борбата с нелегалната имиграция, успоредно осигурявайки адекватна закрила на жертвите на нелегалното придвижване.

През последните години Европейският съюз предприема важни стъпки за прилагането и укрепването на ценностите, които признава както във вътрешните, така и в международните си отношения. Не само се опитва да осигури правата на гражданите и жителите си, но и да подкрепи човешките права в страните, с които сътрудничи и има икономически отношения.

Съществуват обаче и трудности в осъществяването на целите на ЕС, както на национално ниво, така и на регионално и местно ниво. Съществува също така и безусловен марж за подобрения.

Кратко представяне на основните ни права

ДОСТОИНСТВО

Право на достойство и живот
Право на лична неприкосновеност
Забранено пытки и бесчеловечного или унижительно наказания или обращения
Забранено рабства и принудително труда

СВОБОДА

Право на свобода и сигурност
Неприкосновеност на личния и семеен живот
Зашита на личните данни
Право на брак и право на създаване на семейство
Свобода на мисълта, убежденията и религията
Свобода на словото и правото на достъп до информация
Свобода на събиране и сдружаване
Свобода на изкуствата и на науката
Право на образование
Свобода на избора на професия и на правото на труд
Свобода на стопанската инициатива
Право на собственост
Право на убежище
Зашита в случай на изгонване, експулсиране и екстрадиране

РАВЕНСТВО

Равенство пред закона
Забрана на дискриминацията
Зачитане на културното, религиозното и езиковото разнообразие
Равенство между мъже и жени
Правата на детето
Правата на възрастните хора
Интеграция на хората с увреждания

СОЛИДАРНОСТ

Право на информация и на консултиране на работниците в предприятието
Право на колективни преговори и действия
Право на достъп до службите по заетостта
Зашита в случай на неоснователно уволнение
Справедливи условия на работа
Забрана на детския труд и зашита на работещите младежи
Право на семеен и професионален живот

Право на социално осигуряване и социална помощ
Здравеопазване
Достъп до услуги от общ икономически интерес
Защита на околната среда
Защита на потребителите

ГРАЖДАНСКИ ПРАВА

Активно и пасивно изборително право в изборите за Европейски парламент и в местните избори
Право на добра администрация
Право на достъп до документи
Право на сезиране на Европейския омбудсман
Свобода на движение и пребиваване
Дипломатическа и консулска закрила

ПРАВОСЪДИЕ

Право на ефективна съдебна защита и на достъп до безпристрастен съд
Презумпция за невинност и право на съдебна защита
Принципи на законност и пропорционалност между нарушенията и наказанията
Право на освобождаване от повторно наказателно преследване или наказание за едно и също нарушение

Източник: www.europarl.eu.int

Ценностите на ЕС лице в лице с предизвикателствата

Европейският съюз преживява период на развитие и е изправен пред различни предизвикателства, както вътре в него, така и на международната сцена.

Тези предизвикателства се пораждат поради различни причини и политическите ръководства на държавите-членки на Съюза признават тероризма, разпространението на оръжия за масово унищожение, регионалните сблъсъци, организираната престъпност и нелегалната имиграция за основните външни заплахи, с които трябва да се преборят. Вътре в Съюза предизвикателствата също са големи. Процесът на ратифициране на Европейския конституционен договор е все още под въпрос, ритъмът на разширяване се забавя, а ЕС се опитва да балансира между натиска на конкуренцията и социалната сплотеност.

Във всеки случай предизвикателствата, но също така и политиката на преминаването им, засягат и могат да повлияят на зачитането на човешките права, на политическите свободи и на основните блага като например правосъдието и сигурността на гражданите на ЕС.

Гражданското общество, включващо всички обществени групи в държавите-членки, е призовано все повече да изразява вижданията си за Европа и да дава предложения за укрепването на европейските ценности, както вътре в Съюза, така и извън него. Зачитането и укрепването на основните ценности се основава до голяма степен на пряката демокрация. Тоест, в крайна сметка предполага участието, социалната активност и инициативата на всички нас.

Източник: www.europarl.eu.int

Полезни web страници:

<http://europa.eu.int>

<http://europa.eu.int/constituion>

<http://europa.eu.int/comm/echo/>

<http://www.europarl.eu.int/charter/>

<http://www.euro-ombudsman.eu.int/>

<http://echr.coe.int/convention/webconvGRE.pdf>

http://europa.eu.int/youth/your_rights/index_eu_el.html

www.synigoros.gr

www.eliamep.gr

Харта на основните права:

[http://europa.eu.int/eur-](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218(01):EL:HTML)

[lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218\(01\):EL:HTML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218(01):EL:HTML)

За публикации относно ЕС и поредицата *«Европа в развитие»* се насочете към представителството на Европейската комисия (бул. “Василисис Софиас”2, тел. 210 72 72 100) и към офисите на Европейския парламент (бул. “Амалиас”8, тел. 210 33 11 541)

Programme Action

Това печатно издание е финансирано с подкрепата на Европейската комисия. Настоящата публикация обвързва само автора. Европейската комисия не носи отговорност за използването на информацията, която се съдържа в нея. Осведомителната брошура е инициатива на Гръцката фондация за европейска и външна политика (ELIAMEP) с цел информирането на европейските граждани и жителите на ЕС.

ΕΛΙΑΜΕΠ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN & FOREIGN POLICY

ELIAMEP

ELIAMEP

Гръцка фондация за европейска и външна политика

бул. “Василисис Софиас”49,

10676, Атина

тел: (+30) 210 72 57 110

email: eliamep@eliamep.gr